

12.02.2024

EU-Kommissionens 2040-udspil: Miljøet kan blive klemmt i et nyt europæisk trekantsdrama

EU-Kommissionsformanden har præsenteret et nyt udspil til et 2040-klimamål. Da EU's grønne ambitioner skal rebalanceres med sociale hensyn og industripolitik, risikerer miljøpolitikken at blive klemmt.

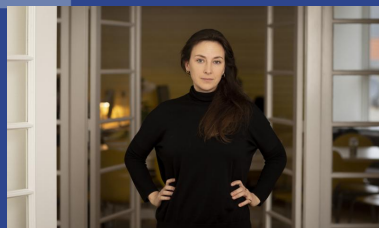
Skrevet af

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉️ ditte@thinkeuropa.dk

Kontakt

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉️ ditte@thinkeuropa.dk

Hovedkonklusioner

- EU-Kommissionens nye klimaudspil frem mod 2040 skal i stigende grad tage hensyn til industri- og socialpolitiske dimensioner
- Det nye udspil har bl.a. fjernet specifikke reduktionskrav til landbruget, hvilket understreger rebalanceringen af Europas industri og konkurrenceevne overfor miljøpolitikken
- Afvejningen af miljøpolitikken kan kobles på Kommissionens ønske om at opprioritere innovation og gode rammevilkår for industrien

Da Kommissionen i tirsdags præsenterede sit udspil til en 2040-klimamålsætning, løftede den samtidig sløret for, hvordan fortællingen om EU's grønne visioner vil tage form fremadrettet. En fortælling, der indeholder større sociale hensyn og mere industrifremme. Men miljøet kan vise sig at komme i klemme.

Der er sket meget, siden Kommissionen i 2019 fremsatte den Europæiske Grønne Pagt og dermed også visionen om, at EU's økonomi og vækst skal være klimaneutral.

Den Europæiske Grønne Pagt var von der Leyen-Kommissionens flagskibsprojekt, og Kommissionen har da også formået at holde næsen i sporet, hvad angår dens grønne visioner, selv gennem de seneste års kriser.

Den store lovgivningspakke "Fit for 55" kom (næsten) i mål under kommissionsformandens ledelse, og med RePowerEU og den europæiske genopretningsfonds øremærkning af støtte til klima har Kommissionen formået at udnytte kriserne til at accelerere den grønne omstilling yderligere.

Men en ny fortælling skal "spinnes" om den Grønne Pagt. En fortælling, der skal tilpasses den næste kommissions prioriteter med større fokus på sikkerhed og udvidelse, og en fortælling, der er opdateret til en virkelighed, hvor konkurrencen på den grønne industri er skærpet globalt, og hvor frustrationerne over klima- og miljøkrav er synlige internt i Europa.

Fokus på retfærdig omstilling

Samme dag som Kommissionen præsenterede sin klimaplan med forslag om en 90 procent reduktion af klimamålsætningerne frem mod 2040, kunne

Kommissionsformand Ursula von der Leyen annoncere, at der var indgået politisk aftale på den såkaldte Net Zero Industry Act, en industripolitisk satsning, der skal fremme udvikling og produktion af clean tech i Europa.

Desuden kunne hun annoncere, at Kommissionen dropper det fremsatte forslag om at halvere forbruget af pesticider i Europa.

Kombinationen af de tre rummer kimen til genfortællingen af den Europæiske Pagt, en genfortælling, hvor den grønne målopfyldelse skal flankeres af to – ifølge Kommissionen – lige så vægtige politiske målsætninger. Nemlig ønsket om "retfærdig omstilling" og "bæredygtig industri og konkurrenceevne".

Spørgsmålet er, hvordan balancen mellem de tre målsætninger stiller miljøpolitikken, der for alvor er blevet en politisk kampplads i 2023. Det skyldes også de ti nationale valg, der finder sted i Europa i 2024, udover valget til Europa-Parlamentet.

Fokus på retfærdig omstilling er en håndsrækning til de omfattende traktordemonstrationer, der har spredt sig på tværs af Europa, og de partier, der sætter spørgsmålstejn ved, om EU har fundet den rette hastighed og balance mellem grønne og sociale tiltag.

Det er også et modsvar til de regionale konflikter, der er blevet tydelige, hvad angår graden af udsathed i henholdsvis østeuropæisk og vesteuropæisk landbrug i forhold til en mere fri handel med Ukraine. Hos europæisk landbrug var der uden tvivl lettelse over, at krav specifikke reduktionskrav til landbruget var røget ud af det oprindelige udkast til 2040-udspil.

Nedprioritering af miljøpolitik

Når det kommer til den nye balance mellem den grønne ambition og kravet om en mere retfærdig transition, handler det ikke kun om, hvorvidt der etableres gode nok sociale sikkerhedsnet for udsatte sektorer. Det handler også om hastigheden i omstillingen, og der ligger i denne logik et krav om en stærkere prioritering af, hvad der er nødvendigt, og hvad der er ønskeligt.

Det blev sidste år tydeligt, da store dele af miljøpolitikken ifølge denne logik anses som ønskelig snarere end nødvendig. Politiseringen af EU's miljøpolitik tog for alvor fart i 2023, hvor der var tilspidsede diskussioner om naturgenopretning og hvor EU's

regler for vand og kvælstof blev genstand for skarp kritik i henholdsvis Spanien og Holland.

Det førte til, at Kommissionen valgte ikke at fremsætte det planlagte forslag om bæredygtige fødevarer systemer, og at den i denne uge trak forslaget om nye regler for pesticider tilbage.

I den nye fortælling om den Europæiske Grønne Pagt, der træder frem i Kommissionens udspil, skal det grønne også balanceres med hensynet til Europas industri og konkurrenceevne.

Der er fokus på industrifremme, med hvad der dertil hører af krav om afbureaukratisering, sikring af innovationsmiljøer og industristøtte; ikke mindst i lyset af den store subsidiering hos konkurrenterne i USA og Kina. Men der skal også her rammes en svær balance når det kommer til miljø.

Vigtigheden af innovation

Hvor nedprioriteringen af miljø inden for fortællingen om retfærdig omstilling er drevet af at prioritere stramt for ikke at overbebyrde de europæiske borgere og landbrug, er miljøafvejningen her i højere grad drevet af et ønske om at prioritere innovation og sikre gode rammevilkår for eksempelvis udrulning af vedvarende energi.

Vigtigheden af innovation understreges i Kommissionens udspil, og innovationsprincippet – et løst etableret koncept i EU – stilles op overfor EU's forsigtighedsprincip, der ifølge EU-traktaten skal "guide" EU's miljølovgivning. Lidt hårdt sat op spørges der til, om vi – i den grønne industris og klimaets navn – bør slække lidt på vores forsigtighedstænkning for at tillade lidt mere innovation.

Den potentielle konflikt, der her kan ligge mellem at sikre gode rammer for EU's industri med klimaet og forsyningssikkerheden for øje, blev også tydeliggjort, da Kommissionen og medlemslandene som følge af energikrisen brugte EU's nødretsbestemmelse til at indføre regler, der introducerer en mindre omfattende vurdering af miljøhensyn, når man udruller vedvarende energi.

Det er et åbent spørgsmål, hvordan den næste Kommission kommer til at forholde sig til den Europæiske Grønne Pagt. Det afhænger blandt andet også af valget til Europa-Parlamentet, hvor disse problemstillinger uden tvivl vil spille en rolle.

Men når EU's grønne ambitioner i stigende grad skal balanceres med ønsket om sociale hensyn og industripolitik, risikerer miljøpolitikken – med hvad den indebærer af beskyttelse af biodiversitet og økosystemer, forsigtighedsprincip, hensyn til arter, nedbringelse af forurening og grøn omstilling af fødevarer systemet – at blive klemmt.

Det bliver derfor interessant at følge, hvordan den kommende kommission vil forholde sig ikke kun til klimaspørgsmålet, men i særdeleshed til miljøspørgsmålet, og om området vil være at finde blandt dets prioriteter.